

Instytut Pamięci Narodowej - Lublin

<https://lublin.ipn.gov.pl/pl5/archiwa/dzialalnosc-naukowa-i-p/publikacje-zwarte/31864,W-godzinie-proby-Zolnierze-podziemia-niepodleglosciowego-w-Bialostockiem-po-1944.html>
26.04.2024, 00:12

W godzinie próby. Żołnierze podziemia niepodległościowego w Białostockiem po 1944 roku i ich losy

Anna Chmielewska, Jolanta Drozdowska, Justyna Gogolewska, *W godzinie próby. Żołnierze podziemia niepodległościowego w Białostockiem po 1944 roku i ich losy*, Białystok 2010, 304 s.

Nakład wyczerpany

Album jest poświęcony żołnierzom podziemia niepodległościowego w Białostockiem po 1944 r. Ta bogato ilustrowana publikacja, zawierająca ponad 500 zdjęć i dokumentów, została przygotowana przede wszystkim w oparciu o materiały archiwalne z zasobu Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Białymstoku.

W pierwszej części zamieszczono materiały archiwalne dotyczące żołnierzy walczących w strukturach dwóch głównych konspiracyjnych nurtów, tj. Okręgu AK-WiN Białystok oraz Okręgu NZW Białystok. Czytelnik znajdzie tu fotografie kadry dowódczej Okręgów, oddziałów, szeregowych żołnierzy oddziałów partyzanckich, a także dokumenty wytworzone przez podziemie, np. rozkazy organizacyjne, dzienniki korespondencyjne, wnioski awansowe, wzory pieczęci, przykładową prasę konspiracyjną. Dokumenty te ukazują zakres działalności i stopień zorganizowania białostockich struktur podziemnych oraz uświadamiają legalność konspiracji zbrojnej jako struktury Polskiego Państwa Podziemnego.

W części drugiej zaprezentowane zostały biografie piętnastu wybranych żołnierzy podziemia niepodległościowego. Ukazują one różnorodność losów i postaw ludzi, którzy w 1944 r. podjęli decyzję o trwaniu w opozycji wobec systemu komunistycznego oraz skutki tej deklaracji. Na podstawie raportów funkcjonariuszy UBP/SB oraz dokumentów podziemia można zaobserwować dramatyzm wyborów politycznych, ideowych i moralnych żołnierzy konspiracji zbrojnej. Lektura dokumentów dostarcza wiedzy o tym, jaką cenę płaciło się za wierność ideałom, za sprzeciw wobec nowych, narzuconych władz, za walkę o suwerenność. W tej części można znaleźć biografie żołnierzy, którzy za działalność niepodległościową zostali skazani na karę śmierci czy wieloletnie więzienie, a po wyjściu na wolność byli nieustannie inwigilowani, nieraz pozbawiani pracy, szantażowani. Przedstawiono tu również osoby, które dokonały swoistej przemiany wartości i otwarcie przeszły na stronę dotychczasowego wroga.

Prezentowany materiał historyczny odzwierciedla okrucieństwo komunistycznego systemu, stosowane przez organy bezpieczeństwa metody, kombinacje operacyjne, inwigilację, rozpracowywanie oddziałów od środka i ich likwidację, zmuszanie do współpracy.